Provtagningsanvisning Aceton, P- Instruktion - Hälso- och sjukvård Region Gävleborg

Titel: Provtagningsanvisning Aceton, P-	**Dokumentkategori:** Instruktion	**Omfattning:** Hälso- och sjukvård Region Gävleborg
Dokumentägare: Vårdenhetschef KKTM Gävle	**Dokumentansvarig:** Kvalitetssamordnare KKL	**Beslutsinstans:** Vårdenhetschef KKTM Gävle
Diarienummer: Ej tillämpligt.		**Datum för översyn:** Se giltigt t.o.m.

P–Aceton

Remiss	Beställning via Cosmic eller LabPortalen. Sökväg Cosmic: Kemi → Läkemedel, droger. Alt. hittas via sökfunktionen. Reservrutin: Pappersremiss (Remiss 1 Bassortiment, Laboratoriemedicin Region Gävleborg)
Provtagning	5 mL Li-Heparin, gelrör, mintgrön propp Minsta blodmängd 0,5 mL (200 µL plasma). **OBS!** Huden får **inte** tvättas med spritlösning före/ i samband med provtagningen. Använd i stället koksaltlösning. **OBS!** Kan ej tas kapillärt.
Förvaring/transport	Centrifugera provet inom 4 timmar från provtagningen. **OBS!** Provrör får ej korkas av. Centrifugerat prov hållbart: 1 vecka i kyl (förutsatt att röret är väl tillslutet)
Analyserande laboratorium	Enheten för Klinisk kemi och transfusionsmedicin i Gävle
Referensintervall	Ej påvisbart
Svarstid	Dagligen
Ackrediterad	Nej
Efterbeställning	Kan inte efterbeställas.
Patientinformation	Ej tillämpligt
Biobanksprov	Nej
Kommentarer/övrig upplysning	Ej tillämpligt
Medicinsk bakgrund/indikation	Indikation: Intoxutredning Förhöjda värden av aceton kan förekomma efter etanolintag eller vid isopropanol-/ etylenglycolintoxikation.

Medicinsk bakgrund/indikation, forts.	Aceton kan bli påvisbart utan att det medför intoxikation t.ex. vid svält, anorexi och kräkningar, obehandlad diabetes (diabetes ketoacidos), hypotermi. Bildning av ketonkroppar (acetoättiksyra, 3-hydroxismörsyra, aceton) från fria fettsyror äger rum i levern. Aceton kan till skillnad från övriga ketoner inte omsättas utan elimineras långsamt genom lungor eller via njurar. Efter isopropanolintag kan aceton detekteras efter 30 minuter i blodet och inom 3 timmar i urinen. Plasmahalveringstiden för aceton är omkring 20 timmar vilket är kortare än för isopropanol. Förekomst av enbart aceton i plasma kan därför tala för isopropanolintoxikation. Förhöjd koncentration av aceton leder inte till varken metabolisk acidos eller förhöjt anjongap men kan ge ett förhöjt osmolgap. **OBS!** De flesta patientnära ketonmätare eller urinstickor kan inte detektera aceton.

Kommunikation och implementering

Dokumentet finns publicerat på samlad sida för provtagningsanvisningar på Samverkanswebben (Provtagningsanvisningar - Region Gävleborg).

Vid behov av kommunicering om ändringar i dokumentet utses relevanta kvalitetssamordnare som extra uppföljare på dokumentet. Dessa ansvarar sedan för att ändringarna kommuniceras inom berörda verksamhetsområden.

Medverkande och granskare

Provtagningsanvisning framtagen och granskad av metodansvarig samt granskad av medicinskt ansvarig.

Senaste revideringar

Datum	Revisionsnr	Ändring
2026-11-23	1	Nytt dokument anpassat utifrån uppdaterad dokumentstyrning, ersätter dok 09-107297 som arkiveras. Tagit bort 1 % Bensalkon-lösning som alternativ vid rengöring av punktionsställe. Mindre redaktionella ändringar utan påverkan på innehåll.